

Douwe Wagenaar, voetballiefhebber, voorzitter en redacteur

De familie Wagenaar heeft van eind jaren dertig tot eind zestiger jaren een grote rol gespeeld in De omini-vereniging De Volewijckers. De mannen vooral bij het voetbal, de vrouwen bij handbal en atletiek. Van Els Wagenaar (dochter van Douwe Wagenaar en Ans Hiensch) kregen we een biografische schets over haar vader. Enigszins aangevuld door ons, luidt die nu.

Douwe Wagenaar (1909-1983)

Douwe kwam uit een gezin met vijf kinderen. Hij werd in de Goudsbloemstraat geboren en woonde tot 1921 voornamelijk in de Jordaan. Het gezin verhuisde in 1921 naar het Lupineplein in de nieuwbouw van de Van der Pekbuurt, vlakbij het Mosveld. Maar De Volewijckers zou daar pas in 1926 gaan voetballen. Wat was er mooier dan op het grote Lupineplein te voetballen.

Na de ULO ging hij Douwe op zijn veertiende jaar naar opleidingsschip Pollux dat in de Amsterdamse haven lag. Het was een soort zeevaart-kostschool: je sliep en at daar als leerling ook. Daar deed hij examen in november 1924. Tot september 1926 voer hij als matroos bij de K.N.S.M. Van september 1926 tot september 1929 studeerde hij voor zijn diploma 3de stuurman op de Zeevaartschool in Amsterdam. Hij werd aangenomen bij de Shell en vertrok naar Singapore voor ongeveer 5 jaren. In 1932 behaalde hij zijn 2de stuurman-diploma in Batavia.

In 1936 was hij terug in Amsterdam en behaalde hij zijn diploma 1ste stuurman-diploma. De crisisjaren waren in volle gang en zeelui moesten wachten op hun beurt voor werk. Je kreeg zoveel vaardagen en dan moest je weer op je beurt wachten. Hij deed in die tijd andere dingen, zoals zich vol op het werk bij de Volewijckers gooien, haalde zijn wiskunde diploma en gaf les aan de Ambachtsschool in Edam. Hij werd Inspecteur bij Arbeid voor Onvolwaardigen. In 1935 werd voorzitter van De Volewijckers en schreef vanaf dat moment regelmatig stukjes in het maandblad *De*

Volewijcker, ook over het stopperspil-systeem dat hij in Engeland bij Arsenal had gezien. In 1939/40 wist hij de Engelse trainer Fred Pagnam zover te krijgen naarst zijn trainerschap bij het Haarlemse H.F.C. één avond per week De Volewijckers te trainen. Voor de weg naar het landskampioenschap in 1944 was dat min of meer het startschot.

In 1936 was Douwe Wagenaar in de vergadering van de Nederlandse voetbalbond de man die de knuppel in het hoenderhok gooide: hij diende een motie in waarin het bestuur gevraagd werd het Nederlands elftal NIET naar de Nazi-Olympiade in Berlijn te laten gaan. Hitler gebruikte dat evenement als propaganda-instrument. Het initiatief kreeg landelijk bekendheid en veel steun, maar de N.V.B. legde de motie naast zich neer. Het werd De Volewijckers verboden deel te nemen aan de alternatieve Olympiade die de communistische Internationale in Barcelona wilde houden. Mede bestuurslid Idzerda ging wel naar Barcelona en maakte vlak voor de opening de staatsgreep mee die de Spaanse burgeroorlog inluidde. Douwe beschreef zijn motieven in het clubblad vooral vanuit de historie van de Olympische steden waarin juist gelijkheid en broederschap voor allen centraal stond.

Douwe en mijn moeder (toen nog zijn verloofde) kochten een melk/kruidenierswinkel. Misschien was die stap aangeraden door zijn broer Klaas die melkboer was. Melk was toen nog steeds volksvoedsel nummer 1, zodat de crisis op de melkhandel minder invloed had. Melk moest twee keer per dag aan de deur gebracht worden. Dat leven – hij de wijk in met zijn kar en zijn vrouw in de winkel – was niets voor Douwe. In 1939 werd hij door de Shell uitbesteed bij de Tank Kustvaart. Dat jaar trouwden mijn ouders (mijn moeder Ans Hiensch was de zuster van Gerda Hiensch, de vrouw van Gerben Wagenaar).

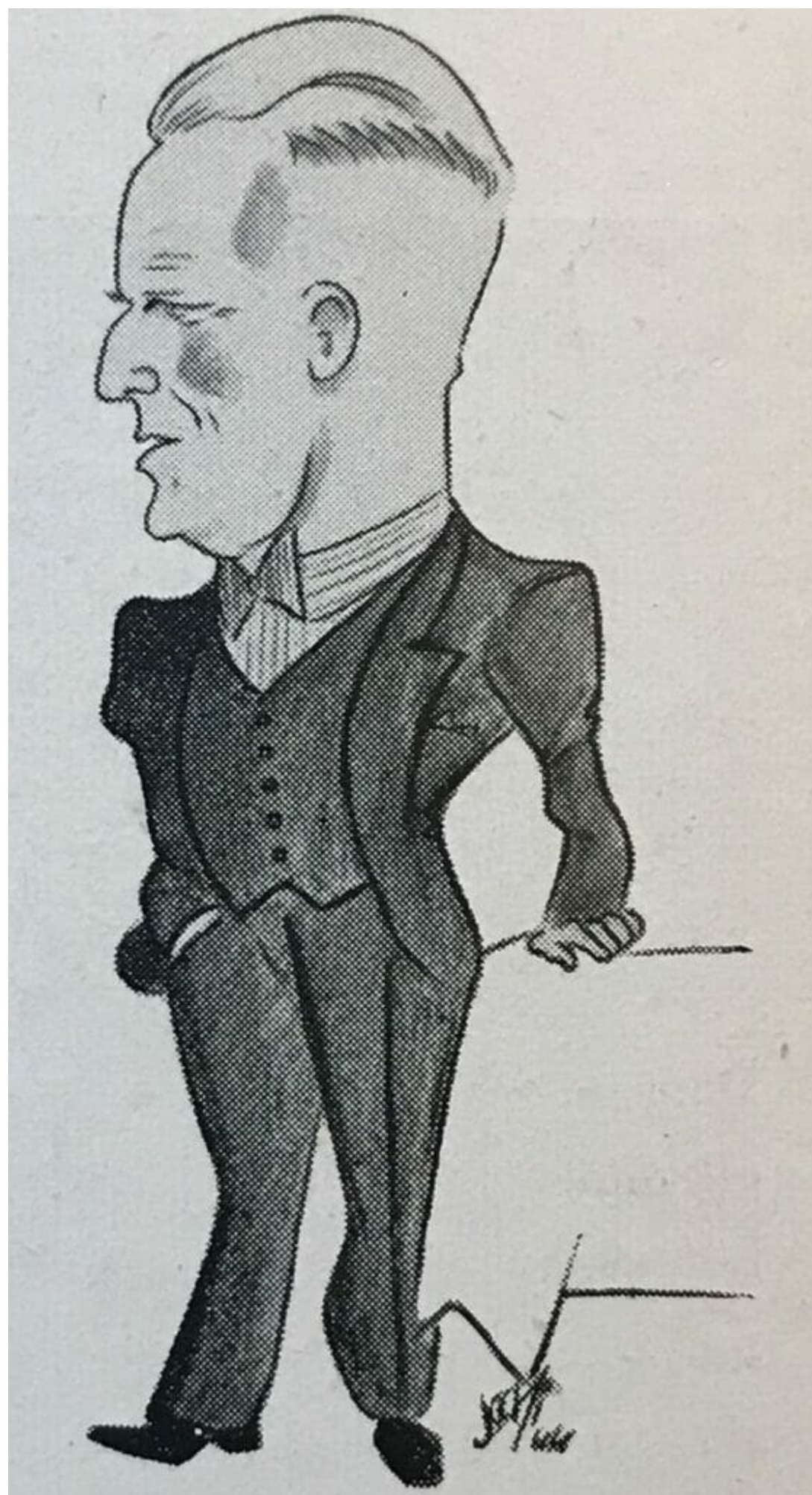
Een dag voor het uitbreken van de oorlog was Douwe's schip een van de laatste schepen die Rotterdam nog konden binnenvaren. In Mei 1940, als Schipper van een loodsboot heeft hij Goud en Regeringsdocumenten naar Harwich, Engeland gebracht vanuit Hoek van Holland. Ook was Douwe aan het begin van de oorlog kapitein op het Internationale Rode Kruis Hospitaal Kerkschip "de Hoop". Maar in verband met mogelijke spionage mochten ze niet meer de zee op. Van 1942-1944 werkte hij op het kantoor van het Rode Kruis in Den Haag.

En in al die jaren 1935-1945 was hij Voorzitter van de Volewijckers club. Het hoogtepunt was natuurlijk landskampioen in 1944. De hele familie Wagenaar/Hiensch was trouwens betrokken bij de Volewijckers. Gerben Wagenaar en zijn vrouw Gerda Wagenaar-Hiensch, Douwe Wagenaar en zijn

Over zijn jeugd schreef hij in augustus 1945 in het jubileumnummer van *De Volewijcker*:

Bij het Landskampioenschap van Nederland in 1944

Bij Volewijckers' kampioenschap

Voorzitter Wagenaar:

De Volewijckers kampioen van Nederland. Dit is niet de kroon op het werk van een goed seizoen, maar de kroon op het werk van tien jaar. Tien jaar heb ik op dit ogenblik gewacht. Zonder hovaardij mag ik zeggen, dat ik het geweest ben, die tien jaar geleden het beroemde systeem van Arsenal, het bedenkfel van den ongeëvenaarden voetbal-tacticus Herbert Chapman bij Volewijckers heb ingevoerd. Het systeem om de achterhoede te versterken, zonder de voorhoede te verzwakken, het befaamde stopperspilsysteem met W-formatie, dat juist nu de pennen weer in beweging heeft gebracht. Dit systeem, dat door Joris v. d. Bergh in zijn jongste brochure veroordeeld wordt, heeft ons kampioen van Nederland gemaakt! Ik durf hier rond-uit te verklaren, dat De Volewijckers het stopperspilsysteem beter spelen, dan welke andere club in Nederland. Tien jaar hebben wij het consequent doorgevoerd, tien jaar hebben we het met bijna steeds dezelfde spelers beoefend en..... besproken. Want praten over voetbal, wedstrijdvoorbe-reiding is minstens zo belangrijk als

Onmiddellijk na afloop van de 4-1 overwinning op Heerenveen klonk de Volewijckers-mars door het stadion en sprak voorzitter Douwe Wagenaar zijn mannen toe. In *Het Volk* werden woorden van Wagenaar aangehaald. Hij vertelt daarin dat hij het spelen in een W-formatie en het stopperspil zelf uit Engeland importeerde, waar hij Arsenal daarmee had zien spelen: een systeem waarmee je de verdediging versterkt, zonder de aanval te verzwakken. Door het systeem tien jaar consequent toe te passen, speelde De Volewijckers op dat moment beter dan enige andere ploeg in Nederland. Een andere pijler onder het kampioenschap was het vaste team uit de eigen jeugd voortkomend, waarmee de weg naar het kampioenschap afgelegd kon worden. En oefenen met de bal is niet belangrijker dan theoretische lessen en teamvorming. Aldus Douwe Wagenaar.

de praktische training. Op onze oefenavonden wordt meestal meer gepraat dan met de bal geoefend. Dat heeft ons ook mentaal zo sterk gemaakt. Mede daaraan is onze grote opgang te danken. Onze leden, onze spelers — nu zeker die van het eerste elftal — krijgen niets, zij geven alleen. Het is voor hen allen een eer voor De Volewijckers te mogen spelen. De kracht van ons elftal ligt voor een belangrijk deel ook in zijn eenheid. Nooit is in ons eerste elftal een speler opgenomen, als niet voor 100 pct. bij ons vaststond, dat hij daarin hoorde en een speler, die in een wedstrijd eens minder voldeed, is er niet onmiddellijk weer uitgezet. Wij hebben vertrouwen in onze spelers, de spelers hebben vertrouwen in hun leiding.

U vraagt, wat ik van de toekomst denk? Natuurlijk hopen wij ook eens een groot stadion te bezitten aan de overkant van het IJ, zodat wij in eigen huis onze kampioenswedstrijden kunnen spelen, maar veel belangrijker is, dat de toekomst van De Volewijckers met zijn zestien jeugd-elftallen verzekerd is. Ook daar wordt het stopperspil-systeem gespeeld. Daar zitten onze toekomstige spelers en ze zullen er uit komen! Aldus voorzitter Wagenaar.

De Volewijckers in de oorlog

Hoe het kon dat vrijwel geen spelers van De Volewijckers werden opgeroepen voor de arbeidsdienst werd in het themanummer van *Vrij Nederland* door Douwe Wagenaar verklaard. Hij zei: "Een lid van ons, Henk Smit, werkte op het arbeidsbureau. Als jongens van ons dreigden te worden opgeroepen voor de *Arbeitseinsatz* dan kon Smit ze in de kaartenbak naar achteren zetten, zodat we geen spelers hebben hoeven af te staan voor werk in Duitsland." Over een razzia voor de *Arbeitseinsatz*: "Bij die razzia (bij ADO in 1943-'44) zijn zo'n 200 man opgepakt, dat was vreselijk. Die razzia's kwamen wel vaker voor. In de illegale pers werd je in die tijd gewaarschuwd voor het bezoeken van voetbalwedstrijden. Het kon gevaarlijk zijn in verband met razzia's." Over ongeregelde heden bij ADO-Volewijckers: "Een keer zijn een paar supporters van ons mee naar Den Haag gereisd met de vooropgezette bedoeling om een stel ADO-supporters van w

...die ze wisten dat ze NSB-er waren in elkaar te slaan. Dat heeft geleid tot hevige vechtpartijen op de tribune. " In de thuiswedstrijd tegen VUC liet Wagenaar de spelers in Oranje shirts uitkomen. Meteen na de wedstrijd werd ik afgevoerd. Ik moest mee naar de Euterpestraat, naar de SD. De volgende dag ben ik naar Utrecht vervoerd, maar na drie dagen kwam ik weer vrij." "En dan de kampioenswedstrijd tegen Heerenveen. Toen hebben we de

ballenjongens in oranje shirts laten lopen. De directeur van het Olympisch stadion, waar we onze wedstrijden in die tijd speelden, was er tegen." Maar Wagenaar nam de volle verantwoordelijkheid op zich. "Een prachtig gezicht was dat, die twintig jongens in het oranje". Op de vraag waarom de sport zo plichtsgetrouw aan de hand van de bezetter meeliep, antwoordde Douwe Wagenaar: "Jullie moeten de sport in de eerste plaats vanuit de tijd beoordelen. En dan zie je dat sport de enige afleiding voor de mensen betekende. De sport vormde de enige mogelijkheid om je te uiten, elkaar te spreken. Er was weinig vermaak en het voetballen gaf die zo nodige afleiding. Wij als club hebben niet veel last van de Duitsers gehad. Het enige dat we moesten doen was kaarten afstaan aan de Wehrmacht. Die eiste voor iedere wedstrijd tegen betaling driehonderd kaarten op. Protesteren had geen zin, want dan werd er niet gevoetbald."

Op de foto rechtswaarts het bestuur van De Volewijckers gefeliciteerd door de in de oorlog 'foute' burgemeester Voute.

Douwe Wagenaar, kort na de oorlog terugkijkend

Een gesprek met Douwe Wagenaar,
voorzitter van De Volewijckers.

Verkeerde houding der regering

Het Ned. sportpark behoort
staatsinstelling te zijn.

„Keuze-commissie op de verkeerde weg”

ZOALS er buiten minister-president Schermerhorn natuurlijk in de Kamer markante figuren zijn, zo kan men bijzondere personen aantreffen in de sportbonden buiten de besturen van de bonden om. Zo iemand is zonder twiifel Douwe Wagenaar, niet omdat hij een der drijvende krachten was: die De Volewijckers van de klassen tot kampioenen van Nederland maakten, want dat zou maar voetbal alleen zijn, maar Douwe is meer dan voorzitter van deze vereniging.

Hij was in de sportwereld een der belangrijkste mensen in de illega-
liteit en het welke dan ook, hij
niemand verwondering, dat men het
eerst aan Douwe Wagenaar heeft
gedacht als lid van de Landelijke
Zuiveringscommissie. Maar toen nog
vrijwel niemand er in de sportwereld
aan dacht, welk een gevecht er voor
de wereld in school, dat de Olym-
piade in 1936 te Berlijn zou plaats-
vinden, liet Douwe zijn waarschu-
wende stem horen, doch toen was
het nog de stem eens roepende in
de woestijn. Nu heeft men inmiddels
wel ervaren, dat Douwe goed heeft
gezien.

De regering schiet tekort.

EN nu zit Douwe dan voor ons met een kleine V op de revers van zijn jas, tegelijk de V van Victorio en De Volewijckers, wat bijna hetzelfde is. Douwe praat vlot als we hem naar zijn mening vragen, of ieder wel in de gelegenheid is sport te beoefenen.

„Op de verkiezingslijsten van de verschillende politieke partijen heeft men te weinig aandacht geschonken aan de besteding van de vrije tijd van de arbeidende mens en de sport is een belangrijk onderdeel van deze vrije tijd. Vele takken van sport zijn te duur, moeten wel te duur zijn, omdat de regering een foute politie ineenemt ten opzichte van de sport. Men profiteert alleen maar van de sport, maar stelt er niets tegenover. Indien men slechts de ver-
makelijkheidsbelasting van de sport-
evenementen aan de sport ten goede
liet komen, waren we er al. En als
we bedenken, dat de inkomsten van
bijvoorbeeld het Olympisch Stadion
ten goede komen aan de aandeel-
houders, dan is het toch van belang
voor de sportgemeenschap, dat een
instelling als het Nederlandse Sport-
park een staatsinstelling is.”

De zuivering.

EN hoe staat het met de zuivering? willen we weten.

„Nu voor wat de zuivering van de 36 nationale sportbonden zelf aangaat, deze zijn alle gezuiverd. In het algemeen echter zijn we nog niet klaar in de Landelijke Zuiverings Commissie. De houding van de verschillende besturen van de bonden is over het algemeen goed geweest en toch zijn er nog wel enkele feiten, welke niet geheel in de haak waren.”

„Neem bijvoorbeeld het geval, dat verscheidene voetballers tijdens de bezetting overschrijving aanvraagden naar Duitse clubs om daarin te spelen. Dit was feit van deze spelers en daarvoor is er dan ook een berisping over uitgesproken, maar het bestuur van de KNVB had aan deze overschrijving geen mededeling mogen verlenen. Het typische is nu, dat het bondsbestuur tenslotte nog vond dat de spelers te licht waren gestraft. Maar als de voetballers nu tegen deze uitspraak in beroep komen, omdat ze het bondsbestuur gaaf, verwijelen, dat dit hun toestemming heeft verleend, komen deze spelers fout. Dat hadden ze meteen maar moeten doen. In het algemeen echter kunnen de leden van de sportbonden, in beroep komen bij onze Landelijke Commissie als ze van mening zijn dat ze door hun bond te zwaar zijn gestraft.”

„Dus zo'n soort Zuiverings gerechtshof?”

„Ja, zo zou je het kunnen noemen.”

De liefdadigheid

HOR ik over liefdadigheidswedstrijden denk?

„Wel, er worden naar mijn gevoel, teveel van deze wedstrijden gespeeld voor doelen, welke niets met de sport hebben te maken. Dat de sport opkomt voor andere sectoren in het leven is prachtig, maar nu is het zo, dat het fonds voor de noodlijdende clubs vergeten wordt, en wat vooral niet in de haak is, dat terwijl de functionarissen in de sport jaarlijks ontelbare uren van hun vrije tijd belangeloos opofferen voor de sport, het geld dat de sportclubs opbrengen voor de liefdadigheid voor een deel besteed wordt aan lonen van de functionarissen van enkele liefdadigheidsverenigingen.”

De fusie.

OVER de fusie zou ik dit willen zeggen. Deze kan goed zijn, als iedereen zich neutraal gedraagt, maar volkomen verkeerd is het dat kort geleden in de Sportkroniek van katholieke zijde een oproep is geplaatst om in het bijzonder in het Zuiden van ons land speciale wedstrijden te spelen voor de opbouw van vernieuwde katholieke kerken. Met hetzelfde recht zouden andere groeperingen zich eenzelfde houding kunnen aanmatigen.

„Hen je van mening, dat de functionarissen in de clubs nog iets

De SPORT is niet het speelgoed van de rijkdom, zij is niet de tool van een bepaalde mode, evenmin een draaiende caleidoscoop van dode tijden.

De SPORT is in eigenlijke zin, althans in een gezonde levensstadium, de zelfopgroeiende uitdrukking van het leven en vooral de aspiraties van een vrij en welvarend Volk!

Aldus citeren wij uit „De toekomst van de Nederlandse Sport!” van Douwe Wagenaar.

kunnen leren van het werk van de Keuze Commissie?”

Douwe trekt een bedenkelijk gezicht en geeft als volgt zijn mening.

„Nee, want deze commissie is abnormaal op de verkeerde weg. Ze proberen de 11 beste Nederlandse spelers bijeen te brengen en dan uit te roepen tot Nederlands Elftal, maar deze tijd zijn we al vergeten. Mijn parool is, dat wil men het elftal zelf verjongen, men eerst de commissie moet verjongen, zowel in leeftijd als geest.”

Sportkenners in de Kamer.

NOO een heel belangrijke vraag. Douwe, als je nog een minuutje hebt.

„Acht je het in verband met de sportbeoefening van belang op welke partij de sportmensen hun stem moeten uitbrengen? als ze hun belangen ook niet verwaarloosd willen zien?”

„Ja, dat acht ik van overwegend belang zelfs. Volgens mij kunnen de belangen van de sportbeoefenaren alleen maar worden voorgestaan door kenners van de sport.”

Douwe gaat niet verder, maar we willen juist datgene weten.

„En aan wie had je dan gedacht voor de belangen van de sportmensen?”

Douwe lacht en antwoordt diplomatiek, dat men daarop van hem moeilijk een antwoord kan verwachten en we begrijpen het, want wie zou beter de belangen van de sportmensen kunnen behartigen dan GERBEN WAGENAAR, de man die 11 jaar achtereen in het 11 elftal van De Volewijckers heeft gespeeld. Gerben kent de sport en men kan hem ondanks alle drukte welke zijn andere functies hem bezorgen, nog regelmatig op de sportvelden aantreffen.

Doelpuntenregen bij Archipel—W.K. SVK slaat DED

Op de Park ontving Archipel de kampioenen. Het is een lustig partijtje geworden. Om beurten werden de korven van beide partijen doorboord. Liefst 16 Goals werden in deze wedstrijd gemaakt, waarvan W.K. er 10 en Archipel 6 voor zijn rekening nam.

De andere ontmoeting op hetzelfde terrein ging tussen Swift en Oosterkwartier. Swift is de laatste weken geweldig op dreef; dat mochten de Haarlemmers dit keer ondervinden. O.K. had maar heel weinig in te brengen. Swift geloofde het ten slotte wel anders waren de dubbele

A. Vooren zeg op de C Kleefstra de beste amateur

VOOR de tweede maal in veertien dagen wist de Beverwijker A. Vooren meester te blijven op de Cauberg. Alhoewel grote mannen als Schulte en Middelkamp niet gestart waren, kunnen de organisatoren van het criterium op een zeer geslaagde middag terugzien. Bij de profs, die 18 maal de berg moesten beklimmen, vielen weliswaar veel slachtoffers door het slechte weer en het pechduivelje uit, toch kon men in Valkenburg een goede en vooral harde wedstrijd zien. De meest begroefde renner was wel W. de Ruyter uit Rotterdam, die eerst door machine-defect twee maal moest afstappen en in de 16e ronde werd betrokken in een grote valpartij in de dalings. Tot twee maal toe wist hij er weer op het peloton te springen, doch de laatste maal was hij wel zoveel achter gekomen, dat alle kans voor de eerste plaats verbleef was. Onbegrijpelijk gingen Arie Vooren en Kees Bakker de laatste ronde in en het leek er op, dat Bakker, die over een sterke spurt beschikt, ditmaal de winnaar zou zijn, doch met een handige sprong wist Arie even los te maken en ging waarom als eerste over de eindstreep.

We kunnen en mogen zeker niet nalaten nog te vermelden, dat buiten de Ruyter ook L. van Dietvoort, J. Gebr. Peper, Verstraten, Lunt en v. d. Zande, die allen één- of meer-

